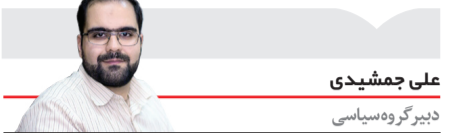

سیاست

چند نکته درباره قرارداد اقتصادی تهران - پکن

دیوار چین دور واقعیت

علی جمشیدی

دبیر گروه سیاسی

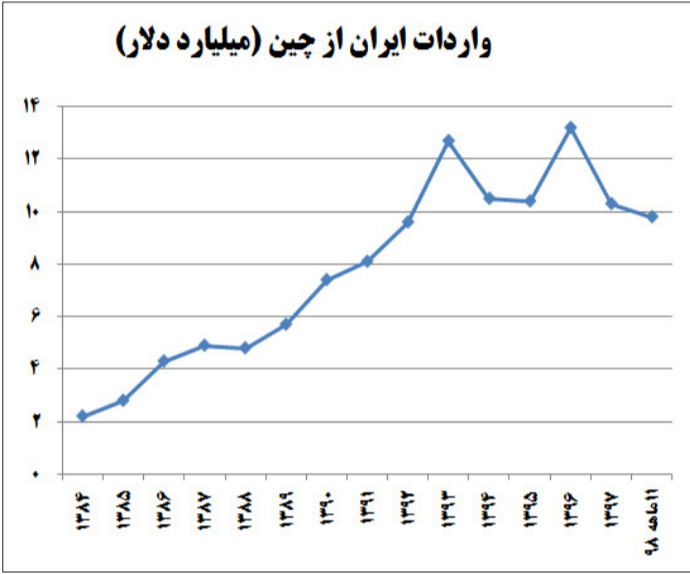
یکی دو هفته است که ماجرای قرارداد ۲۵ ساله ایران با چین به یکی از موضوعات مهم محافل سیاسی، اقتصادی و رسانه‌ای کشور بدل شده، قراردادی که بهتر است درباره آن این توصیف مشروح در افواه عمومی رایج کاربریم که «نه به‌دراست و نه به‌بار، به‌عبارتی آتچنان که سخنگوی وزارت امور خارجه پیش از آن محمود ظریف توضیحاتی درباره آن ارائه داده بودند که تاکنون صرفاً یک پیش‌نویس ابتدایی و اولیه از جانب ایران آمده و همچنان در انتظار تداوم رایزنی‌ها و بحث با طرف چینی و افتتاح آنها برای انعقاد نهایی این قرارداد باید بود. با این وجود اما رسانه‌ها و برخی چهره‌های عمدتاً سیاسی از عبدالله رمضان‌زاده تا محمود احمدی‌نژاد اعتراض کردند که چرا جزئیاتی از این توافق به اطلاع مردم نرسیده است و در این خصوص دولت رامتهم به پنهان کاری از افکار عمومی یا انعقاد قراردادی مشابه ترکمانچای یا برجام یا شریک تجاری سیاسی شرقی ایران کردند. حتی در برخی محافل گفته شده که این قرارداد به این منظور یا چینی‌ها در حال انعقاد است که با اعطای امتیازات زیادی پکن‌راشی شود قطعنامه‌های احتمالی آمریکا در جریان تحریم تسلیحاتی ایران مربوط به تداوم یا پایان آنچه در قطعنامه ۲۲۳۱ آمده روتو کند. در میان این شبهات اما آنچه محمود احمدی‌نژاد گفته به دلیل اینکه از جایگاه رئیس‌جمهور سابق ایران در این خصوص اظهار نظر کرده مهم و قابل پرداخت است. محمود احمدی‌نژاد معتقد است با یک قرارداد ۲۵ ساله که فعلاً جزئیات آن روشن نیست قرار شده منافع ملی به چینی‌ها فروخته شود. در این خصوص چند نکته مقدماتی و چند بحث اصلی حائز اهمیت است.

مقدمه اول باید اذعان کرد نکته مهم در این مساله مطالبه شفافیت و بیان جزئیاتی است که می‌تواند گره ذهنی افکار عمومی را بگشاید و توضیح دهد که چه نوع قراردادی در حال رایزنی و انعقاد است، البته از آنجایی که دولت‌های یازدهم و دوازدهم کارنامه درخشانی در مذاکره و توافقات خارجی ندارند، این مطالبه بیشتر از زمان‌های دیگر مهم و پاسخ به آن ضروری به نظر می‌رسد. علاوه بر این، چنین خواسته‌ای نافی نمی‌کند که در دوران تحریم و جنگ اقتصادی ضرورت افشای همه توافقات و مرادفات تجاری با کشورهای خارجی وجود ندارد و در این زمینه راه‌های زیادی برای اطمینان بخشی به افکار عمومی است، از جمله استفاده از ظرفیت مجلس یازدهم که طبق قانون دولت موظف به چنین کاری است. از این رو کسی مشکلی با مطالبه شفافیت وجود ندارد و محل بحث جای دیگری است.

خود خواهند بود، لذا مدنظر قراردادن انتقادات امروزان هم بلاوجه است.

مرور مواضع سال‌های اخیر محمود احمدی‌نژاد گویای این است که او در مقاطع مختلف و به بهانه موضوعات متنوعی تلاش کرده خود را همواره به عنوان آئرناتو نظام مطرح کند، از این رو کسی که الگوی خود برای مواجهه با کشور و مردم را به این صورت تعریف کرده اساساً معلوم نیست دلسوزانه و کارشناسانه نظر بدهد، لذا آتچنان که بسیاری از کارشناسان سیاسی می‌گویند همچنان باید با نگاهی تردیدآمیز به اظهارات محمود احمدی‌نژاد نگریست و آنها را مورد تحلیل قرار داد.

سال	صادرات	واردات	تراز تجاری
۱۳۸۹	۴۵۷۲	۵۷۰۲	-۱۱۳۰
۱۳۹۰	۵۶۵۰	۷۳۵۰	-۱۷۰۰
۱۳۹۱	۵۵۰۰	۸۱۵۳	-۲۶۵۳
۱۳۹۲	۷۴۳۲	۹۶۴۸	-۲۲۱۶
۱۳۹۳	۹۰۰۰	۱۲۵۴۶	-۳۵۴۶
۱۳۹۴	۷۲۳۰	۱۰۴۵۰	-۳۲۲۰
۱۳۹۵	۸۰۴۶	۱۰۳۸۹	-۲۳۴۳
۱۳۹۶	۹۰۶۵	۱۳۲۱۶	-۴۱۵۱
۱۳۹۷	۹۲۱۸	۱۰۳۱۵	-۱۰۹۷
۱۳۹۸	۷۸۸۱	۹۹۹۵	-۲۰۲۴

منبع: دفتر بازرگانی کشورهای آسیا اقیانوسیه

گفت‌وگو

فرجی‌راد در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

قرارداد ۴۰ میلیاردی احمدی‌نژاد با چین فاجعه‌آمیز بود

توافق ۲۵ ساله با چین مسیر تکنولوژی و توسعه به کشور را باز می‌کند

فرجی‌راد تأکید کرد: «همه این اقدامات باید با حفظ چارچوب شعار نه شرقی، نه غربی صورت گیرد.»

اگر بخواهیم چنین توافقی را با روسیه داشته باشیم، قطعاً نشدنی است
این کارشناس مسائل بین‌الملل درباره اینکه چرا با وجود برخورداری ایران از اشتراکات راهبردی فراوان با چین و روسیه برخی سعی دارند این مساله را که ایران به سمت شرق تمایل پیدا کرده است جابیندازند، گفت: «چنین حرفی اشتباه است، مثلاً اگر بخواهیم چنین توافقی را با روسیه داشته باشیم قطعاً نشدنی است، چرا که روسیه ظرفیت این سرمایه‌گذاری و تکنولوژی را ندارد، در حالی که ما چندین دهه است رابطه اقتصادی خود با روسیه را توسعه داده‌ایم اما این توسعه همراه با خرید اسلحه بیشتر از دو میلیارد نبوده است.» وی افزود: «در حال حاضر رابطه تجاری ما با افغانستان چهار میلیارد است اما با روسیه دو میلیارد است و چنانچه بحث اسلحه را از آن کم کنیم بسیار کمتر از این است لذا این مساله نشان می‌دهد ظرفیت توافق با چین بسیار بالاست و این ناشی از توان، سرمایه جمعیت و تکنولوژی این کشور است.»

ایران به دلیل تحریم تا حدودی از این تکنولوژی روز دنیا عقب افتاده است
فرجی‌راد تأکید کرد: «توسعه امروز در کشورهای براساس تکنولوژی است و ما چون تحریم بودیم تا حدودی از این تکنولوژی عقب افتاده ایم و باید از این ظرفیت‌ها استفاده کنیم تا پس از کسب تجربیات خودمان از آن بهره‌برداریم، ما زمانی در زمینه نفتی پیشرفت خوبی در دو دهه گذشته داشتیم و بسیاری از مهندسان نفتی ما در کشورهای دیگر در زمینه پالایشگاه و استخراج نفت کار می‌کردند اما الان بسیاری از آنها بازنشسته شده‌اند و ما چون نتوانستیم تکنولوژی جدیدی را بگیریم این توانمندی خود را نیز نتوانستیم به‌عرصه ظهور بگذاریم؛ بنابراین باید از کشورهای دیگر تکنولوژی بگیریم و خودمان نیز روی آن کار کنیم و حتی به نوعی نقش چین را در حد کوچک‌تر در آن زمینه ایفا کنیم.»
این کارشناس مسائل بین‌الملل درباره جزئیات این توافق اظهار داشت: «بنده دوسال پیش در سفری که به چین داشتم این توافق را ملاحظه کردم و تا جایی که اطلاع دارم این توافق در زمینه‌های مختلفی همچون انرژی، گاز، ساخت و ساز تونل، مباحث فرهنگی و همکاری‌های استراتژیک سیاسی است.»

قرارداد ۴۰ میلیاردی احمدی‌نژاد با چین فاجعه‌آمیز بود
وی با اشاره به اقدامات احمدی‌نژاد و ارتباط دولت او با چین یادآور شد: «آقای احمدی‌نژاد که در حال حاضر از این موضوع سوءاستفاده می‌کند، در آن زمان یک قرارداد مفصل با چینی‌ها بر سر ۴۰ میلیارد پول نفت که آنجا بود، بست که بسیار فاجعه‌آمیز بود.» فرجی‌راد در عین حال با تأکید بر اینکه من به دولت خاصی کار ندارم و حامی دولت فعلی نیز به آن صورت نیستم، گفت: «در مجموع این توافق ۲۵ ساله بسیار خوب است ولی باید سواد کرد چرا که چهار سال گذشته که رئیس‌جمهور چین به ایران آمد، این مساله تاکنون اجرایی نشده است.»

۴۰ سال است دچار تحریم بوده، البته چینی‌ها نیز خصالت‌هایی دارند؛ از جمله اینکه ممکن است وقتی در جایی سرمایه‌گذاری می‌کنند نیروی کار خود را نیز بیاورند.» وی ادامه داد: «این موضوعات باید با مذاکره انجام شود، هرچند آوردن نیروی کار که آنها نیز می‌خواهند مشکل اشتغال خود را حل کنند در حاکمیت ما تأثیری ندارد، چرا که در همین کشور خودمان نیز سالانه سه میلیون افغانستانی برای کار می‌آیند و هیچ اشکالی هم ندارد، چرا که افغانستان کشور همسایه ماست و در توسعه عمرانی ما نقش داشته است.» فرجی‌راد در عین حال متذکر شد: «ما باید حواس مان جمع باشد که کلاه سرمان نرود اما توافقاتی که در زمینه‌های مختلفی همچون انرژی، استخراج، نفت یا جاده و تونل سازی و سرمایه‌گذاری‌های هوشمند صورت می‌گیرد، قیمتی در دنیا دارد و اگر چند نفر در ایران با استفاده از رانت رشوه به آن ورود کردند، مشکل ماست که نباید به آنها اجازه چنین کاری بدهیم.» این کارشناس مسائل بین‌الملل با تأکید بر اینکه ایران می‌تواند با آفریقا، شرق دور و آمریکای لاتین ارتباط داشته باشد، گفت: «در حال حاضر وقتی کسی به کشور ازبکستان و تاجیکستان سفر می‌کند متوجه تحولات عمرانی آنها می‌شود که اکثراً با سرمایه‌گذاری و کمک چین بوده است.»

تحول در پاکستان از طریق سرمایه‌گذاری چین
این کارشناس مسائل بین‌الملل با اشاره به مرادفات پاکستان با چین به‌عنوان یک کشور فقیر ادامه داد: «با پاکستان یک توافق گسترده و استراتژیک بسیار بزرگ‌تر از توافق ما با چین داشته و قرار است چین ۴۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کند که تاکنون هفت میلیارد آن سرمایه‌گذاری شده و همین مقدار نیز تحول بزرگی در پاکستان به‌وجود آمده است.» وی همچنین افزود: «بقیه کشورهای از جمله شرق دور و حتی استرالیا، اندونزی، مالزی، سنگاپور و سیرلانکا از اقدامات سرمایه‌گذاری چین به‌توسعه رسیدند و در حال پیشرفت هستند و مشکل بیکاری خود را نیز حل کرده‌اند.» فرجی‌راد با اشاره به اینکه قراردادهای بلندمدت با کشورهای خارجی به نفع منافع ملی کشورمان است، در عین حال اظهار داشت: «البته دیگر شرایط نباید مثل گذشته باشد، چرا که در زمان‌های قبل یک دنیای استعمار وجود داشت که قراردادهای سنگینی با طرف مقابل امضای کردند و برآن کشور حاکم می‌شدند اما امروز دنیای جدیدی است که کسی نمی‌تواند در کشور ایران حاکم شود.» این کارشناس مسائل بین‌الملل با بیان اینکه بنده این توافق را مطالعه کرده‌ام و می‌گویم که توافق خوب و جامعی است که به نفع هر دو کشور است، یادآور شد: «ایران

مریم عاقلی

روزنامه‌نگار

عبدالرضا فرجی‌راد، کارشناس مسائل بین‌الملل در گفت‌وگو با «فرهیختگان» با اشاره به توافق ایران و چین و وجهه مختلف این توافق اظهار داشت: «زمینه اولیه توافق همکاری‌های راهبردی ۲۵ ساله بین ایران و چین در سفر رئیس‌جمهور چین به تهران فراهم و قرار شد روی آن کار شود اما تا حدودی از سوی طرف ایرانی کوتاهی صورت گرفت.» فرجی‌راد با بیان اینکه اخیراً مذاکراتی در این زمینه صورت گرفته و قرار شده است این توافق عملیاتی شود، افزود: «به نظر من این توافق خوب و در جهت همکاری‌های دو جانبه است و اگر به‌خوبی پیش برود می‌تواند در توسعه کشور نقش آفرین باشد.»
این کارشناس مسائل بین‌الملل در خصوص امکان عملیاتی شدن چنین توافقی تصریح کرد: «من معتقدم اگر این توافق عملیاتی شود، نقش بسیاری در توسعه کشور خواهد داشت اما متأسفانه وقتی ما کار مهمی را آغاز می‌کنیم معمولاً آن را به سرانجام نمی‌رسانیم یا به‌صورت ناقص اجرا می‌کنیم.» وی با بیان اینکه بسیاری از کشورهای دنیا چنین توافقاتی با چین دارند و حداکثر استفاده را از آن برده‌اند، گفت: «باید دید ایران چقدر می‌تواند از این توافقی در زمینه همکاری‌های تکنولوژیکی، صنعتی، خرید و فروش، انرژی و بخش‌های مختلف دیگر استفاده کند، بنابراین اگر این توافق با نظارت و دقت پیش رود، بسیار خوب است.»

ایران در سیاست خارجی باید با شرق و غرب کار کند
فرجی‌راد تصریح کرد: «نگاه برخی مسئولان متأسفانه فقط به سمت غرب است، البته هیچ اشکالی ندارد و باید با اروپا نیز کار کرد اما در سیاست خارجی باید متعادل بود و با شرق و غرب کار کرد، چرا که تکنولوژی هر روز در حال رشد است؛ هرچند برخی سنسگ‌اندازی می‌کنند و مساله را جدی نمی‌گیرند.»
این کارشناس مسائل بین‌الملل درباره برخی انتقادات از توافق با چین از سوی اصلاح‌طلبان و جریان احمدی‌نژاد خاطرنشان کرد: «ما می‌دانیم که در طول ۴۰ سال گذشته اکثر کارهای توسعه‌ای، خریدها و فناوری‌های ما از اروپا می‌آمد و صرفاً در یک دهه اخیر شرق نیز نقش آفرین بوده است؛ بنابراین بحث اصلی این است که اروپایی‌ها اکنون راه را مسدود کرده‌اند، در حالی که راه شرق و به‌ویژه چین بازتر است.»

چین به آخرین سطح تکنولوژی در همه زمینه‌ها دست پیدا کرده است
وی ضمن انتقاد از این نکته که در ایران اطلاعات از چین بسیار کم است، خاطرنشان کرد: «کشور چین را در ظاهر همه می‌شناسند اما فکر می‌کنند وقتی صحبت از چین می‌شود لزوماً منظور اجناس و فناوری با کیفیت پایین است، در حالی که اگر کسی چنین را عمقی دیده باشد و تولیدات و سرمایه‌گذاری‌های این کشور را مشاهده کرده باشد، متوجه خواهد شد این کشور به آخرین سطح تکنولوژی در همه زمینه‌ها دست پیدا کرده